

ELŐSZÓ

A *Népismereti Dolgozatok (ND)* 1976-os, 1978-as, 1980-as és 1981-es kötetei után ezzel az ötödik kötetrel mindjobban kifejezésre jut a kiadó, a szerkesztők és a szerzők közös szándéka: kapjon rendszeresen szót emberi és nemzetiségi önismeretünknek az az egyik alaptudománya, amely – az utánpótlás más formái híján – önkéntesekből szervezi művelőit és toborozza hűségese olvasótáborát.

Kiadó, szerzők, szerkesztők és olvasók együttes részvételében talán a szerzők munkavállalása mérhető le a legkönnyebben. Valóban, ha valaki e könyv végén átfutja *A Népismereti Dolgozatok öt kötetének szerzői mutatóját*, nyomban észreveszi, hogy a munkatársak száma folyvást gyarapszik; a régebbiekkal együtt mindenik kötetben új nevek bukkannak fel, közöttük – örvendetesen – olyan fiatalok is, akik tudományos pályafutásuk elején tartanak. Ezzel máris teljesülni kezd a szerkesztők egyik szándéka: a néprajzi gyűjtés-kutatás útján minél több fiatalat elindítva biztosítani szakmánk folytonosságát és utánpótlását.

Az eddigi kötetek tudományos hasznának és társadalmi hatékonyságának mind a hazai, mind a külföldi sajtóban számos jelét vagy bizonyítékát olvashattuk. Mindezek közül hadd hivatkozzunk most azokra, amelyek a hosszú időn át elhanyagolt néphit- és népszokáskutatás feléledését, illetőleg eredményeit méltatják. Ezek az eredmények fölfedik a látszólag vallásos hit- és szokáselemek materialista magvát; gyakran kereszténység előtti, „pogány” gyökereit; valamint azt a folyamatot, amelynek során napjainkban még a kétségtelenül vallásos eredetű szokások is rohamosan elvilágiasodnak, folklorizálódnak, vagyis egyházi szokásokból népszokásokká válnak, s ahelyett, hogy ezáltal elszegényednének és elszíntelenednének, mind gazdagabbá és színesebbé válnak.

Az elismeréssel együtt azonban, nyilvánvaló módon, a sajtóban a nagykorúsodó sorozat iránti igények is növekvőben vannak. Ezért, a szerzőkkel és az olvasókkal folytatott párbeszéd jegyében, szeretnénk állást foglalni egy-két olyan igény kapcsán, amely közvetlenül a szerkesztés elveit illeti.

Egyik bírálónk érthetetlennek tartja, hogy a kötetekből miért hiányzanak a népzenei tanulmányok, valamint a néptánclejegyzések. Ezekre az általunk is jogosnak minősített igényekre válaszunk nagyon egyszerű: csak azokat a tanulmányokat közölhetjük, amelyeket szerzőik megírnak és kiadásra felajánlanak, márpedig hivatásos zenetanáraink sokaságából mostanáig hasztalanul igyekeztünk munkatársakat nyerni. Mi, szerkesztők csak annyit ígérhetünk, hogy a kéréssel és buzdítással ezután sem fogunk fukarkodni – a megoldás azonban nem rajtunk, hanem a népzene kutatókon múlik. Más részről a néptáncok korszerű közlése a nemzetközi táncírás ismeretét és használatát igényelné, s mivel erre szakosodott kutatóink még nincsenek, a szerkesztők egyelőre csak arra törekedhetnek, hogy a táncírást nem föltétlenül igénylő, egy-egy közösség táncéletéről szóló dolgozatokat kezdeményezzenek és közöljenek.

Egy másik hozzászóló a munkatársakat a témás kötetek felé irányítaná. Való igaz, hogy az ilyen „témás” szerkesztés folyóirataink egyik-másik számában, mellékleteiben vagy évkönyveiben többször bevált, a romániai magyar néprajztudomány egészének fejlődése azonban bonyolultabb folyamat. Az *ND* szerkesztői nem vállalják egy-egy téma kijelölését, mert tudják, hogy akkor a kiemelt témán kívül akaratlanul is minden más háttérbe szorul, márpedig a néprajzi kutatás területe oly végtelenül nagy, hogy ha parcellázgatni kezdjük, egyik-másik része még egy emberöltő múlva sem kerül sorra. A témás tervezés-szerkesztés másik nagy kockázata az, hogy kényszerű tétlenségre kárhozthatnók lehetséges munkatársaink nagy többségét. Annak ugyanis, hogy bárki munkába kezdjen, egy téma felvillantásán túl legalább három alapvető feltétele van: környezete valóban kínálja azt a témát, amellyel foglalkozni akar; érdekelje és érezzen kedvet tanulmányozására; és legyen meg, vagy pedig önképzéssel szerezze meg azokat az alapismereteket, amelyeket a téma feldolgozása kíván.

Ilyen és hasonló kívánalmakat igyekeznek a szerkesztők összeegyeztetni néprajzi kutatásunk elemi igényeivel: a földrajzi és tematikai „féhér foltok” fokozatos eltüntetésével, mert csakis így biztosítható, hogy a néprajzi gyűjtésbe-kutatásba, közelebbről az *ND* munkájába a szerzők bárhol és barmikor bekapcsolódhassanak; s csakis így remélhető, hogy a sorozatban belátható időn belül minden néprajzi vidék és téma megtalálja a maga szerzőjét. A népismeretnek ezt az egészét átfogni igyekvő törekvésünk nemcsak a munkatársaknak, hanem az olvasóknak is előnyös, hiszen a kötetekben így található rá akár szűkebb-tágabb szülőföldjükre, akár kedvelt témáikra. És előnyös néprajztudományunknak is, hiszen a sorozat csak így kínálhat minél változatosabb és gazdagabb anyagot bármilyen közelebbi-távolabbi összefoglalás, szintézis számára.

A SZERKESZTŐK